

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 2045/2022
15.09.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Марине Милановић, председника већа, Јелице Бојанић Керкез, Весне Станковић, Јелене Ивановић и Драгане Бољевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Миленко Тодоресков, адвокат из ..., против тужене Основне школе „Јован Јовановић Змај“ из Новог Кнежевца, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Зрењанину, ради исплате, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж1 1297/22 од 31.03.2022. године, у седници већа одржаној 15.09.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 1297/22 од 31.03.2022. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж1 1297/22 од 31.03.2022. године и пресуда Основног суда у Кикинди, Судске јединице у Новом Кнежевцу П1 12/21 од 02.02.2022. године, тако што се **ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужена да му за период од 01.12.2017. године до 30.11.2020. године исплати укупан износ од 205.198,63 динара, од чега износ од 123.376,00 динара на име накнаде за исхрану у току рада у појединачним месечним износима са законском затезном каматом од доспелости сваког износа до исплате и на име накнаде трошкова регреса за коришћење годишњег одмора износ од 81.822,63 динара у појединачни месечним износима са законском затезном каматом од доспелости сваког износа до исплате, као и захтев тужиоца за накнаду трошкова парничног поступка са припадајућом каматом.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 18.000,00 динара у року од 8 дана од пријема пресуде.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 1297/22 од 31.03.2022. године, одбијена је жалба тужене и потврђена пресуда Основног суда у Кикинди, Судске јединице у Новом Кнежевцу П1 12/21 од 02.12.2022. године, којом је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да за период од 01.12.2017. године до 30.11.2020. године исплати тужиоцу укупан износ од 205.198,63 динара од чега: по основу накнаде

трошкова за исхрану у току рада износ од 123.376,00 динара са законском затезном каматом од доспелости сваког појединачног месечног износа до исплате по основу накнаде трошкова за регрес за коришћење годишњег одмора и за исти период износ од 81.822,63 динара са законском затезном каматом од доспелости сваког појединачног месечног износа до исплате, те да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 97.308,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је изјавила благовремену ревизију због погрешне примене материјалног права. Предложила је да се о ревизији одлучи као изузетно дозвољеној, у смислу одредбе члана 404. став 1. Закона о парничном поступку.

По оцени Врховног касационог суда, испуњени су услови за одлучивање о посебној ревизији тужене, ради уједначавања судске праксе о праву запослених у основним школама на исплату накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, на основу одредбе члана 404. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20), па је одлучено као у ставу првом изреке.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду, применом одредбе члана 408. Закона о парничном поступку и утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је у периоду од 01.12.2017. године до 30.11.2020. године био запослен код тужене на радном месту ... са коефицијентом за обрачун плате 6,30. У спорном периоду тужена је тужиоцу обрачунавала и исплаћивала зараду тако што је основицу коју објављује Влада Републике Србије множила са коефицијентом радног места по основу метода обрачуна плате од почетка примене Закона о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС“ број 34/01...86/19). Пошто је тако добијена висина основне плате, у спорном периоду, била нижа од износа минималне зараде, тужена је тужиоцу сваког месеца вршила корекцију плате до износа минималне зараде, па је тужиоцу у спорном периоду, исплаћивана плата у висини минималне зараде. У обрачунским листама плате тужиоца нису исказане као посебне ставке накнаде у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора. Према налазу судског вештака економско-финансијске струке, неисплаћена накнада за исхрану у току рада тужиоцу за период од 01.12.2017. године до 30.11.2020. године износи 123.376,00 динара, док неисплаћена накнада за регрес за коришћење годишњег одмора износи 81.822,63 динара. Обрачун предметних накнада извршен је на основу најповољнијег критеријума за тужену у упоредним важећим колективним уговорима у Републици Србији, између осталог Посебном колективном уговору за јавна предузећа у комуналној делатности на територији Републике Србије, у којем је прописана накнада трошкова за исхрану у току рада од 250,00 динара бруто на дневном нивоу, а накнада трошкова за регрес за коришћење годишњег одмора у висини од 1/12 минималне зараде у Републици Србији на месечном нивоу.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су тужбени захтев тужиоца усвојили и тужену обавезали да му исплати накнаду трошкова за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора у спорном периоду утврђен вештачењем, са припадајућом каматом, јер су закључили да у износу минималне зараде, по дефиницији из члана 111. Закона о раду, не може да буде садржана предметна накнада трошкова, независно од чињенице што је одредбом члана 4. став 1. Закона о платама у државним органима, јавним службама прописано да коефицијент изражава сложеност послова, одговорност, услове рада и стручну спрему, а ставом 2. истог члана, да коефицијент садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора. По мишљењу нижестепених судова, у ситуацији када је тужена тужиоцу исплаћивала минималну зараду следи да тужиоцу није исплаћен топли оброк и регрес, а у недостатку релевантних параметара у општим актима тужене који су били на снази у утуженом периоду, па је тужена дужна да му те накнаде исплати у износима утврђеним вештачењем, према критеријумима из Посебног колективног уговора за јавна предузећа у комуналној делатности на територији Републике Србије, који су били важећи у истом временском периоду на који се односи и предметно потраживање тужиоца.

Врховни касациони суд налази да су нижестепени судови погрешно применили материјално право.

Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 88/2017... 129/2021), у одредби члана 187. став 3. прописује да се на утврђивање и обрачун плата, накнада и додатака запослених у установи примењују прописи којима се уређују плате, накнаде и друга примања запослених у јавним службама.

Закон о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 34/01... 86/19), прописује начин утврђивања плата, додатака, накнада и осталих примања запослених у јавним службама које се финансирају из буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе (члан 1. став 1. тачка 3.). Одредбом члана 3. став 1. тог Закона, прописано је да основицу за обрачун и исплату плата утврђује Влада, осим за председника Републике, народне посланике и именована, постављена и запослена лица у службама председника Републике и Народне скупштине Републике Србије. На основу одредбе члана 4. став 1. истог Закона, прописано је да коефицијент изражава сложеност послова, одговорност, услове рада и стручну спрему, а став 2. истог члана Закона, да коефицијент садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора.

Посебан Колективни уговор за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Службени гласник РС“, бр. 21/15 и 99/20), у одредби члана 20. прописује елементе за утврђивање плате, тако да се плата утврђује на основу: основице за обрачун плате, коефицијента са којим се множи основица, додатака на плату и обавеза које запослени плаћа по основу пореза и доприноса за обавезно социјално осигурање из плата у складу са Законом (став 1.), а уколико је основна плата запосленог, која је утврђена на основу основице за обрачун плата и коефицијента из прописа о коефицијентима за обрачун и исплату плата, за пуно радно време и остварени стандардни учинак, ниже од минималне зараде, основна плата запосленог утврђена на горе описани начин, исплаћује се у висини минималне зараде (став 2.).

Одредбама члана 118. став 1. тач. 5) и 6) Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05... 95/18), прописано је да запослени има право на накнаду трошкова у складу са општим актом и уговором о раду, поред осталог, за исхрану у току рада, ако послодавац ово право није обезбедио на други начин и за регрес за коришћење годишњег одмора, а ставом 2. овог члана прописано је да висина трошкова из става 1. тачка 5) овог члана мора бити изражена у новцу. Одредбе овог закона примењују се и на запослене у државним органима, органима територијалне аутономије и локалне самоуправе и јавним службама, ако законом није друкчије одређено (члан 2. став 2).

Уредбом о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама, коју је Влада Републике Србије донела на основу члана 8. Закона о платама у државним органима и јавним службама, утврђени су коефицијенти за обрачун плата запослених у јавним службама које се финансирају из буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе. Одредбом члана 2. став 1. тачка 1) те Уредбе, утврђени су коефицијенти за обрачун плата запослених из члана 1. ове Уредбе, које се примењују на запослене у основном образовању.

Према ставу Врховног касационог суда усвојеном на седници Грађанског одељења одржаној 05.07.2022. године, запослени којима се плате исплаћују у висини вредности минималне зараде у јавним службама, као корисницима буџетских средстава, остварују право на накнаду трошкова исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора по основу рада, применом коефицијента за обрачун и исплату плата у којем је садржан додатак на име тих накнада и саставни је део коефицијента за сваког запосленог.

У конкретном случају, тужилац је запослен у школи, па се на утврђивање и обрачун његове плате, као и накнада и додатака по основу рада, примењују прописи којима се уређују плате, накнаде и друга примања запослених у јавним службама. Супсидијарна примена Закона о раду прописана је само за случај када посебним законом положај, права, обавезе и одговорности запослених нису другачије уређени. Како је одредбом члана 4. став 2. Закона о платама у државним органима и јавним службама прописано да коефицијент за обрачун плате садржи и додатак за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, следи да та одредба посебног закона искључује примену одредаба члана 118. став 1. тач. 5) и 6) Закона о раду, као и да посебним колективним уговорима за запослене у јавним службама није предвиђено право запослених на накнаду трошкова за исхрану у току рада и трошкова регреса за коришћење годишњег одмора. То право није предвиђено ни Посебним колективним уговором за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Службени гласник РС“ број 21/2015), као ни претходно важећим Посебним колективним уговором из 2009. године. Важећим Посебним колективним уговором за запослене у основним и средњим школама је утврђено право запослених на исплату плате у висини минималне зараде, али не и право на накнаду трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора запосленима који примају плату у висини минималне зараде. С обзиром на то да је накнада трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора у утуженом периоду тужиоцу исплаћивана кроз коефицијент за обрачун плате, тужиоцу не припада право на додатну исплату накнаде ових трошкова коју тужбом потражује, без обзира на чињеницу да му је плата исплаћивана у висини минималне зараде.

Због свега изложеног, Врховни касациони суд је одлуку као у ставу другом изреке донео применом одредбе члана 416. став 1. Закона о парничном поступку.

Тужена је успела у поступку по ревизији па јој, на основу одредбе члана 165. став 2. у вези члана 153. став 1. и члана 154. ЗПП припадају у ревизији опредељени трошкови тог поступка на име ангажовања јавног правобранилаштва, на основу одредбе члана 162. ЗПП, у износу од 18.000,00 динара, одмерени применом важеће Адвокатске тарифе („Службени гласник РС“ број 37/21 од 14.04.2021. године).

Из тих разлога, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу трећем изреке.

**Председник већа – судија
Марина Милановић, с.р.**

За тачност отправака
Управитељ писарнице
Марина Антонић